

ДО БАНКУ ВВЕДЕНО ТИМЧАСОВУ АДМІНІСТРАЦІЮ: ЩО РОБИТИ ПІДПРИЄМСТВУ/ПІДПРИЄМЦЮ-КЛІЄНТУ?

На жаль, нестабільна економічна ситуація в Україні в цілому та на ринку банківських послуг зокрема продовжує сприяти тому, що все більше банків стикаються з серйозними труднощами, що ставлять під загрозу їх існування. Тож клієнтам банків – як юрособам, так і фізособам-підприємцям, варто зважати на це у своїй діяльності. Безумовно, що більш обачно обмежити співпрацю з невеликими та маловідомими банками, тими, що пропонують особливо високі депозитні ставки, що може бути ознакою браку коштів у банку. Однак якщо неприємність вже сталася – в банк, з яким працює суб'єкт господарювання, введено тимчасову адміністрацію, слід знати, як діяти у такому випадку. Про це й розповімо нижче.

Тимчасова адміністрація: для чого запроваджується та які наслідки має

Запровадження тимчасової адміністрації – це процедура, що здійснюється Фондом гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд) з метою вжиття необхідних заходів для виведення неплатоспроможного банку з ринку. Фонд розпочинає відповідну процедуру не пізніше наступного робочого дня після офіційного отримання рішення Національного банку України про віднесення банку до категорії неплатоспроможних та здійснює її відповідно до норм Закону України „Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” № 4452-VI від 23.02.2012 (далі - № 4452-VI).

Не пізніше наступного робочого дня після початку тимчасової адміністрації Фонд розміщує інформацію про запровадження тимчасової адміністрації в банку на своїй офіційній сторінці в мережі Інтернет і не пізніше ніж через 10 днів публікує її в газетах „Урядовий кур'єр” або „Голос України”.

На час запровадження тимчасової адміністрації повне і виняткове право управляти банком має саме Фонд. Для цього виконавча дирекція Фонду призначає з числа працівників Фонду уповноважену особу – одну або кілька, якій Фонд делегує всі або частину своїх повноважень тимчасового адміністратора.

За загальним правилом, тимчасова адміністрація запроваджується на строк, що не перевищує один місяць, однак у визначених законодавством випадках строк її роботи може бути продовжено.

„Відсутні” для клієнта наслідки запровадження тимчасової адміністрації такі:

- призупиняються всі повноваження органів управління банку (загальних зборів, спостережної ради і правління (ради директорів) та органів контролю (ревізійної комісії та внутрішнього аудиту). Усі їх повноваження переходять до Фонду. Всі печатки і штампи, матеріальні та інші цінності банку тощо відповідно до встановленої законом та Фондом процедури передаються уповноваженим особам Фонду;

- на період тимчасової адміністрації усі структурні підрозділи, органи та посадові особи банку підпорядковуються у своїй діяльності Фонду та уповноваженій особі Фонду в межах повноважень, встановлених цим Законом та делегованих Фондом, і діють у визначених Фондом/уповноваженою особою Фонду межах та порядку;

- правочини, вчинені органами управління та керівниками банку після початку процедури виведення Фондом банку з ринку, є нікчемними;

під час тимчасової адміністрації не здійснюється:

1) задоволення вимог вкладників та інших кредиторів банку;

2) примусове стягнення майна (у тому числі коштів) банку, накладення арешту та звернення стягнення на майно (у тому числі кошти) банку (виконавче провадження щодо банку зупиняється, у тому числі знімаються арешти, накладені на майно (у тому числі на кошти) банку, а також скасовуються інші вжиті заходи примусового забезпечення виконання рішення щодо банку);

3) нарахування неустойки (штрафів, пені), інших фінансових (економічних) санкцій за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових

платежів), а також зобов'язань перед кредиторами, у тому числі не застосовується індекс інфляції за весь час прострочення виконання грошових зобов'язань банку;

4) зарахування зустрічних вимог, у тому числі зустрічних однорідних вимог, припинення зобов'язань за домовленістю (згодою) сторін (у тому числі шляхом договірною списання), поєднанням боржника і кредитора в одній особі;

5) нарахування відсотків за зобов'язаннями банку перед вкладниками та кредиторами, з урахуванням винятків, встановлених законом.

Як бачимо, нормальна робота банку на час введення тимчасової адміністрації припиняється.

Що ж робити у такій ситуації клієнтам банку-підприємствам та підприємцям?

Алгоритм дій залежатиме від того, юридичною чи фізичною особою є контрагент банку, а також від характеру відносин з банком – тримає суб'єкт господарствності в банку власні кошти чи є позичальником за кредитним договором.

Спершу про найболючіше – ПОВЕРНЕННЯ ВЛАСНИХ КОШТІВ.

Для фізосіб-підприємців. Позитивний момент – Закон про гарантування вкладів фізосіб надає підприємцям такі ж гарантії, як і фізособам-непідприємцям. Сума граничного розміру відшкодування коштів за вкладами не може бути меншою 200000 гривень, отже, підприємцеві гарантоване повернення саме цієї суми коштів.

Коротко нагадаємо процедуру повернення гарантованих вкладів. Протягом 15-ти днів з дня запровадження тимчасової адміністрації уповноважена особа Фонду формує перелік рахунків, за якими вкладники мають право на відшкодування коштів за вкладами за рахунок коштів Фонду, із визначенням сум, що підлягають відшкодуванню, після чого виконавча дирекція Фонду їх затверджує. Фонд не пізніше ніж через 20 робочих днів з дня початку процедури виведення Фондом банку з ринку (це і є день введення тимчасової адміністрації) розміщує оголошення про початок відшкодування коштів вкладникам на офіційному веб-сайті Фонду, а також оприлюднює відповідне оголошення у газеті „Урядовий кур'єр” або „Голос України”. У цей же 20-ти денний строк Фонд розпочинає виплату відшкодування коштів.

Отже, кошти у розмірі не більше 200 000 гривень підприємцю гарантовано мають повернути, при чому додатково повідомляти про себе, за законом, не потребується. Однак, на практиці все ж рекомендуємо, отримавши інформацію про введення тимчасової адміністрації, таки зайвий раз заявити про себе, особисто завітавши до банку та направивши письмове повідомлення. Що ж стосується коштів понад 200 000 гривень, їх виплата Фондом не гарантується, і вони не можуть бути отримані у період введення тимчасової адміністрації, а розглядатимуться лише у порядку задоволення загальної черги кредиторських вимог „на рівні” з кредиторами-юрособами, про що детальніше йтиметься нижче.

Для юросіб. На жаль, гарантії на кшталт фізосіб юрособи не мають. Хто та у якому порядку повинен бути задовольняти ці вимоги, залежатиме від того, що станеться з банком після завершення „режиму” тимчасової адміністрації. Серед можливих варіантів – продаж активів та зобов'язань банку іншому суб'єкту – банку, інвестору, або ж його ліквідація. У першому випадку суб'єкт господарювання отримає можливість повернути свої кошти у нового дебітора, що „прийме” на себе зобов'язання банку, у другому – йому залишатиметься лише розраховувати, що активів горе-банку вистачить для повернення вкладу. Кошти одержані в результаті ліквідації та продажу майна (активів) банку, спрямовуються Фондом на задоволення вимог кредиторів-юридичних осіб - клієнтів банку, які не є пов'язаними особами банку, аж у сьому чергу.

Дізнавшись про введення тимчасової адміністрації, клієнту слід проявити пильність, адже Фонд у семиденний строк з дня початку процедури ліквідації банку розміщує оголошення, що містить відомості про ліквідацію банку, в усіх приміщеннях банку, в яких здійснюється обслуговування клієнтів. **Протягом 30 днів з дня опублікування відомостей про відкликання банківської ліцензії, ліквідацію банку кредитори мають право заявити Фонду про свої вимоги до банку.** Пропуск

строку на пред'явлення вимог матиме наслідком втрату права на повернення коштів. Отже, зволікати з поданням заяви у встановлені строки не варто. Після подання заяви слід слідкувати за включенням юрособи до реєстру кредиторів, який також буде офіційно опублікований Фондом на власному сайті. А після того, як підприємство таки включать до реєстру, залишатиметься очікувати на виплату.

Якщо ж суб'єкт господарювання – юридична чи фізособа є клієнтом банку за кредитним договором, слід звернути увагу на такі моменти.

По-перше. Незважаючи на фінансові труднощі банку, навіть у разі його подальшої ліквідації обов'язок сплачувати заборгованість за кредитом нікуди не зникає. Так, процес ліквідації банку передбачає виведення неплатоспроможного банку з ринку шляхом ліквідації неплатоспроможного банку з відчуженням / продажем в процесі ліквідації всіх або частини його активів і зобов'язань на користь фінансових установ (банків і небанківських фінансових установ). У тому числі, на користь таких кредиторів відчужуватимуть й кредитні зобов'язання суб'єктів господарювання перед банком.

По-друге. Згода боржника на заміну кредитора у зобов'язанні, за загальним правилом, не потрібна (ст. 516 ЦК України), якщо інше не передбачено самим договором. Позичальник обов'язково має бути письмово повідомлений про заміну кредитора, інакше він не може бути притягнений до відповідальності у вигляді будь-яких штрафних санкцій через прострочення кредитора. Однак радимо не чекати письмових повідомлень, а одразу звернутися до тимчасової адміністрації проблемного банку з питанням подальшої оплати коштів за кредитним договором та у подальшому самостійно відслідковувати, чи будуть вони передані іншому кредитору та якому саме. Крім того, якщо кредитні зобов'язання ще нікому не передані (адже така передача скоріше послідує вже після введення тимчасової адміністрації), **варто одразу ж уточнити нові реквізити для сплати за кредитним договором.**

По-третє. Важливо пам'ятати, що будь-які зміни до кредитного договору, у тому числі щодо суми заборгованості, відсотків та порядку їх виплати, не можуть вноситися без згоди позичальника. Тому при заміні кредитора внесення до кредитного договору будь-яких положень, які б погіршували становище позичальника, без згоди останнього є незаконним. Так само незаконним є й вибір страхової компанії банком чи Фондом без погодження з позичальником (звісно, якщо кредитний договір не передбачив таке право банку). Отже, отримавши інформацію про нового кредитора, слід проявити пильність при побудові відносин з ним, аби запобігти будь-яким порушень прав підприємства.

Торкнемося й ситуації, коли один клієнт банку є його вкладником та позичальником одночасно. На жаль, одним із наслідків введення тимчасової адміністрації є заборона на зарахування зустрічних вимог, у тому числі зустрічних однорідних вимог, припинення зобов'язань за домовленістю (згодою) сторін (у тому числі шляхом договірного списання), поєднанням боржника і кредитора в одній особі (п. 4 ч. 5 ст. 36 Закону №4452-VI). Пізніше ж, у випадку, якщо банк буде ліквідовано, відповідне зарахування можливе, але лише з урахуванням низки вимог законодавства. Наприклад, однією з умов зарахування є перебування коштів на поточних та/або депозитних рахунках боржника на дату початку процедури виведення Фондом банку з ринку та договірне списання з цих рахунків передбачено умовами договорів, укладених між боржником і банком. Отже, у разі ліквідації банку у багатьох випадках зарахування таки можливе, однак на період дії тимчасової адміністрації мови про це бути не може.

Отже, можемо підсумувати, що як не прикро, порада, які б стовідсотково дозволили повернути кошти з проблемного банку при введенні тимчасової адміністрації, не існує. Проте пильна увага до її роботи та своєчасне отримання інформації про стан справ у банку дозволить уникнути зайвих труднощів та зробити усе можливе для оптимального виходу з ситуації.

Олена Трегубова, юрист, м. Київ

Інформація підготовлена за підтримки Кричун П.М.
та консалтингової компанії TCGCONSULTING
(власники видання «Справжня Бухгалтерська Газета»
та сайту buhgazeta.com.ua)